

HÖGSKOLAN
DALARNA

Arbetsrapport

Företagsformens betydelse för nyföretagande

En jämförande studie mellan ekonomiska
föreningar och aktiebolag

Björn Andersson
Mårten Hugosson
Hanna Maberg

Nr: 2013: 3

Högskolan Dalarna arbetsrapport nr 2013:3
ISBN nr 978-91-85941-52-0
ISSN nr 1653-9362
© Björn Andersson, Mårten Hugosson och Hanna Maberg

Företagsformens betydelse för nyföretagande

En jämförande studie mellan ekonomiska föreningar och
aktiebolag

Björn Andersson
Mårten Hugosson
Hanna Maberg

COMPANION
DALARNA

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

REGION DALARNA

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka nyföretagares motivgrund för val av företagsform avseende formerna ekonomisk förening och aktiebolag. Syftet är också att söka belysa några av de skillnader i bemötande som finns gentemot företagare vilka bedriver sina verksamheter i formerna ekonomisk förening respektive aktiebolag. Bakgrunden till studien är en rådande uppfattning om att ekonomiska föreningar ibland inte bemöts och behandlas på samma sätt som andra företagsformer vid kontakt med intressenter. Många ekonomiska föreningar är verksamma inom den s.k. sociala ekonomin och då den sociala ekonomin i Sverige är en växande sektor, både vad gäller antal sysselsatta och omsättning, där den sistnämnda uppgår till ca 350 miljarder om året, är ämnet intressant att undersöka.

I studien genomfördes djupintervjuer med företagsrepresentanter från åtta ekonomiska föreningar samt sju aktiebolag samt ett företag med erfarenhet från bådadera. Respondenterna fick bl.a. besvara frågor med avseende på vilka motiv de haft för valet av företagsform, hur de upplevt bemötande från intressenter samt vilka för- och nackdelar de upplever sig ha fått av sitt val.

Från svaren framkommer att flera av de som driver ekonomiska föreningar gör detta för att de känner att det är bra alternativ om man vill driva företag tillsammans samt om man vill ha en, vad de uppfattar, mer demokratisk form för sitt företagande. Formen sågs också som ett hjälpmedel för att skapa delaktighet och ett bättre samarbete. Med formen ekonomisk förening kom även nackdelar som inte upplevdes hos aktiebolagens företrädare. De främsta nackdelar som framkom var att vissa intressenter, t.ex. banker och kreditinstitut bemöter ekonomiska föreningar med skepsis; det finns en osäkerhet kring vad formen medför och innebär. Det framkom även att viktiga intressenter och aktörer har en okunskap om ekonomiska föreningar vilket kan påverka bemötandet negativt. I vissa fall lämnar inte affärssystem och rutiner något utrymme för att hantera ekonomiska föreningar.

Key words:

Ekonomisk förening, Kooperation, kooperativt företagande, nyföretagande, social ekonomi

Björn Andersson

Adjunkt i företagsekonomi Högskolan Dalarna
e-post: bar@du.se

Mårten Hugosson

Lektor i företagsekonomi Högskolan Dalarna
e-post: mhu@du.se

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.2 Syfte	6
2 Referensram	7
2.1 Bolagsformer	7
2.2 Social ekonomi	9
2.3 Kooperativt företagande	11
3 Metod	12
3.1 Urval av studieobjekt och respondenter	12
3.2 Genomförande av intervjuer	12
4 Empiriskt material	14
4.1 Ekonomiska föreningar	15
4.2 Aktiebolag	23
5 Analys	28
5.1 Motiv för valet av företagsform	28
5.2 Bemötandet från intressenter	29
5.3 Fördelar som företagsformen fört med sig	30
5.4 Nackdelar som företagsformen fört med sig	31
5.5 Var ekonomisk förening ett alternativ/bilden av ekonomisk förening?	32
6 Slutsats	33
6.1 Fortsatta studier	33
7. Källförteckning	35
7.1 Tryckta källor	35
7.2 Muntliga källor	35
7.3 Internetkällor	36

Figurförteckning

Figur 1: Nykooperationens roll i den sociala ekonomin	10
---	----

1. Inledning

Projektet Företagsformens betydelse för nyföretagande är ett samarbete mellan Högskolan Dalarna - Akademin Industri och samhälle, Focus InnoWent och Coompanion Dalarna. Denna rapport bygger på en studie av åtta ekonomiska föreningar och sju aktiebolag, samt ett företag som är uppdelat i både aktiebolag och ekonomisk förening. Samtliga företag som har ingått i studien har sitt säte i Dalarna. Utgångspunkt för projektet kommer från en föräning om att ekonomiska föreningar inte bemöts på samma sätt som företag som drivs i andra former. Projektet ses som en pilotstudie för att identifiera några av de skillnader som finns för de företag som väljer företagsformen ekonomisk förening framför, i detta fall, formen aktiebolag. Studien bygger på de erfarenheter och upplevelser som aktiva företagare inom respektive företagsform har mött i sitt företagande.

En översyn av tidigare gjorda undersökningar på området ger vid handen att ekonomiska föreningar har en tendens att försvinna från officiell statistik över företagande och företagsformer (Lithander 2005 s 42 f). Även i relativt nutida statistik händer det att formen försvinner som alternativ, se exempelvis Tillväxtanalys (tillvaxtanalys.se) [Internet] där sammanställningen över nyföretagande från 2011 sorteras efter formerna enskild firma, handels-/kommanditbolag eller aktiebolag, vilka tillsammans representerar samtliga nyföretag. Ekonomiska föreningar nämns inte. Även Statistiska centralbyråns företagsdatabas rensar sin statistik över svenska företag från föreningsformen (ekonomifakta.se 2012) [Internet]

Studien som presenteras i denna rapport har initierats av Coompanion Dalarna och har använt delar av Jörgen Lithanders licentiatavhandling Gränslandets ekonomi och entreprenörskap – en studie av småföretagande i glesbygd (2005) som inspiration. Lithander anser att småföretag bör få mer uppmärksamhet inom forskningen eftersom de utgjorde 70 % av Sveriges nettotillskott av företag under 1980-talet (Lithander 2005 s 9) och för att de fortfarande ofta för en något tynande tillvaro. Det har skett en skiftning i intresse i Europa från storföretag och skalfördelar till småföretag och nyföretagande. Distribuerad produktion, där verksamheter upphandlas av specialiserade underleverantörer ökar betydelsen för småföretagande och ger nya möjligheter till lokala arbetsmarknader. Detta har sin grund i den tekniska utvecklingen. (Lithander 2005 s 9)

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka nyföretagares motivgrund för val av företagsform avseende formerna ekonomisk förening och aktiebolag.

Syftet är också att söka belysa några av de skillnader i bemötande som finns gentemot företagare vilka bedriver sina verksamheter i formerna ekonomisk förening respektive aktiebolag.

2. Referensram

Följande kapitel redogör kortfattat för de förutsättningar som råder för de företagsformer som behandlas i rapporten. Dessutom ges en kort introduktion till området socialt företagande/social ekonomi samt kooperativt företagande.

2.1 Bolagsformer

Presentationen av bolags-/företagsformer fokuserar främst på ekonomisk förening och därefter aktiebolag, då det är dessa former som berörs i studien.

2.1.1 Ekonomisk förening

En ekonomisk förening skall bestå av minst tre medlemmar, vilket även är det minsta antal som gäller för den styrelse som skall företräda föreningen. Medlemmarnas ansvar begränsas till den insats som betalats till föreningen och föreningen. (bolagsverket.se 2012a) [Internet] En ekonomisk förening styrs utifrån de stadgar medlemmarna fastslagit. Juridiskt är stadgarna de avtal som ska följas av medlemmarna och ledningen, så länge inte lagen säger annat. Stadgarna styr medlemmarnas rättigheter och skyldigheter och berättar vilket ändamål föreningen har utifrån syfte och verksamhetsföremål, dvs. hur verksamheten ska bedrivas för att uppnå syftet. Föreningens medlemmar skall behandlas lika (likhetsprincipen) och enskilda medlemmar skall inte ges någon fördel på bekostnad av föreningen eller någon annan medlem (generalklausulen). (Hemström & Giertz 2011 s 10 ff.) Om medlemsantalet skulle sjunka till under tre blir det tvångslikvidation av föreningen. (ibid. s 31)

En ekonomisk förening skall registreras hos bolagsverket och är en juridisk person. Detta innebär bland annat att det är föreningen och inte medlemmar, styrelseledamöter och revisorer som är betalningsskyldiga för föreningens skulder. (Ekonomiska föreningar som inte är registrerade är ingen juridisk person, vilket gör att företrädarna för en sådan förening är personligt ansvariga.) En ekonomisk förening måste också ha en revisor. (Hemström & Giertz 2011 s 25) I ett aktiebolag finns aktiekapitalet till för att skydda fordringsägarna och i ekonomiska föreningar finns liknande regler, även om det inte är reglerat i lag på samma sätt. (ibid. s 12 f) Ekonomiska föreningar ska ha en reservfond som skydd för föreningens bundna kapital. Medlemmar kan också få s.k. gottgörelse i form av medlemsåterbäring etc. eller vinstutdelning i relation till sina insatser. (ibid. s 26 f) Ekonomiska föreningar kan också äga aktier och vara moderbolag i koncerner. (ibid. s 13) Ändamålet med en ekonomisk förening skall vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet, där medlemmarna arbetar, konsumerar eller levererar osv. (FL1:1) (Hemström & Giertz 2011 s 15) Det är alltså inte ovanligt att medlemmarna är både producenter och konsumenter. Exempelvis kvalitet, kvantitet och prisnivå kan ha högre prioritet än vinst i den ekonomiska föreningen. (Lithander 2005 s.30 f)

Föreningslagen följer ofta aktiebolagslagen, förutom gällande kapitaluppbyggnad där föreningslagen istället handlar om medlemmars in- och utträde. Bolagsformerna liknar varandra i det att de är avsedda för näringsverksamhet/ekonomisk verksamhet och syftar till att förbättra

medlemmarnas villkor. En viktig skillnad dem emellan är att aktiebolaget ofta är inriktat på vinstmaximering, medan den ekonomiska föreningens medlemmar främst utnyttjar föreningens tjänster. En förening får inte heller utnyttjas för kapitalplacering. En annan skillnad mellan bolagsformerna är att i den ekonomiska föreningen har varje medlem en lika tungt vägande röst, medan det i aktiebolaget är en röst per aktie. Ett privat aktiebolag kan också hållas stängt för nya ägare, medan ekonomiska föreningar generellt ska hållas öppna, dock är det möjligt att i en ekonomisk förening införa begränsningar med hänsyn till verksamhetens intressen. (Hemström & Giertz 2011 s 15)

2.1.2 Aktiebolag

Aktiebolag delas in i två typer, privata och publika bolag. Publika bolags verksamhet är mer reglerade, men har möjligheten att skaffa kapital från allmänheten. Vi kommer inom ramen för studien fokusera på privata bolag. Aktiekapitalet i privata aktiebolag måste uppgå till minst 50 000 kr och utgör stommen för fordringsägarnas skydd. (Hemström 2010 s 77 ff) Vid bildandet av bolaget upprättas en stiftelseurkund, samtliga aktier tecknas och betalas av en eller flera av bolagets stiftare och bolaget registreras av styrelsen hos Bolagsverket. (ibid. s 80) I stiftelseurkunden ges förslag på bolagsordning vilken, när den fastställts, blir det grundläggande avtalet för bolagets verksamhet. (ibid. s 83) När samtliga stiftare har undertecknat urkunden är bolaget formellt bildat och aktiebolaget är juridisk person. Alla aktier kan fritt förvärvas och överlåtas och de har också lika rätt i bolaget, om inga undantag har gjorts. (ibid. s 85 ff) Inbetalning av aktiekapitalet kan ske i form av kontanter eller s.k. apportegendom. Aktiebolagslagen berör främst det egna kapitalet, och i liten utsträckning främmande kapital. Det egna kapitalet delas in i bundet och fritt kapital. Det är i huvudsak det fria kapitalet som kan delas ut i en vinstutdelning. Bl.a. aktiekapitalet tillhör det bundna kapitalet. (ibid. s 144 ff) Om bolaget är ett mindre bolag finns inte längre något krav på revisor. (ibid. s 72)

Ett nytt kapitel i aktiebolagslagen, kap 32, har givit möjlighet till en ny form - Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, vilket innebär en begränsad möjligheten att göra vinstutdelning till aktieägarna för att garantera att en större del av vinsten stannar kvar i bolaget. Formen är enligt lagen tänkt att användas inom skola, vård och omsorg, även om företag inom andra verksamhetsområden också får använda den. Det är inte heller så att företag verksamma inom skola, vård och omsorg måste använda den nya formen. Avsikten med den nya lagstiftningen är att ge en möjlighet till företag verksamma i branscher med många intressenter att kunna erbjuda aktier till hela kretsen av intressenter, vilket underlättas i den nya bolagsformen. (www.ab.se 2013)[Internet]

2.1.3 Enskild firma

Enskild firma kallas också enskild näringsverksamhet. Det krävs inget startkapital för att få starta verksamheten men man måste skilja på företagets ekonomi och sin privata ekonomi. (Bolagsverket 2012b) [Internet] En enskild firma är ingen juridisk person utan företagaren är personligt ansvarig för allt som görs i firmans namn, exempelvis skulder och avtal. En enskild firma kan ha anställda och om flera verksamheter bedrivs i samma firma redovisas och beskattas de tillsammans. (Verksamt 2012) [Internet]

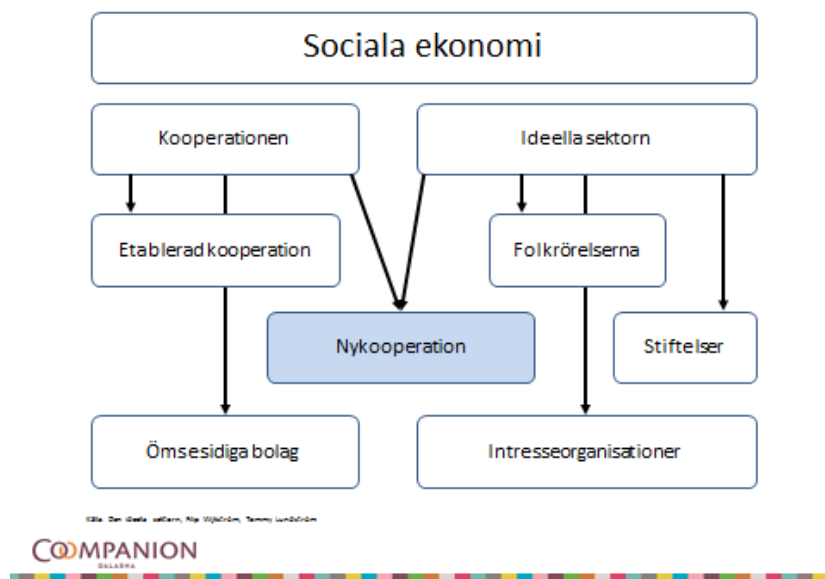
2.1.4 Handelsbolag

Ett handelsbolag bildas genom att ett bolagsavtal upprättas av två eller flera fysiska och /eller juridiska personer. Avtalet ska främja gemensamma ändamål och bör bl.a. ange regler för vinstdelning och insatser. (Hemström 2010 s 45) Det finns inget krav på kapitaluppbyggnad i handelsbolaget utan bolagsmännen har solidariskt ansvar. En fordringsägare kan därför kräva bolaget eller någon av bolagsmännen på pengar. (ibid. s 55) Bolagets vinst eller förlust för räkenskapsåret delas lika mellan bolagsmännen om inte annat avtalats. (ibid. s 55)

2.2 Social ekonomi

Begreppet social ekonomi kommer från franskans "économie sociale", en term som kan spåras i fransk skrift tillbaka till början av 1800-talet. Under 1960- talet vaknade intresset för Kooperation till i Frankrike och reglerades i fransk lag från och med 1981. Social ekonomi blir en samlande term för ekonomiska verksamheter med samhälllig funktion. Intresse för detta fenomen spred sig i Europa och 1989 blev social ekonomi en officiell term. EU uppmanade också varje nation ta fram egna definitioner för termen. I sysselsättningsstoppmötet 1997 antogs riktlinjer att de sysselsättningsmöjligheter som social ekonomi erbjuder ska tas tillvara, vilket inkluderades i de svenska handelsplanerna för sysselsättning 1998-1999. (Lithander s 28 f) Den sociala ekonomin kan förenklat sägas handla om de företag som prioriterar sociala mål framför ekonomisk lönsamhet och som inte verkar inom offentlig sektor. (ibid. s 1) Social ekonomi kallas även den tredje sektorn, Kooperation eller den ideella sektorn. Företag i denna del av ekonomin återfinns ofta inom barn- och äldreomsorg, lokal utveckling eller hantverk. (ibid. 2005 s 27) Ett annat kännetecken för den sociala ekonomin är att inflytandet i dessa verksamheter inte hänger ihop med storleken på ägandet utan alla medlemmar har varsin röst, till skillnad från i aktiebolag. (ibid. s 28)

Intresset kring att bilda ekonomiska föreningar för att uppnå sociala gemensamma mål väcktes till liv under 1980- och 1990-talen. (ibid. s 27) Denna typ av verksamhet har funnits länge i Sverige, även om begreppet social ekonomi är relativt nytt. I den sociala ekonomin, framförallt inom den s.k. nykooperationen, är ekonomisk förening en vanlig företagsform. (ibid. s 30) Samlingsnamnet nykooperation innefattar små lokala ekonomiska föreningar och denna grupp är ett av de områden inom den sociala ekonomin som växer mest (overenskommelsen.se 2013) [Internet]. Dessa små organisationer blir därmed en allt större del av den sociala ekonomin och därmed samhällsekonomin. Se figur nedan för en översikt över nykooperationens roll i den sociala ekonomin.

Figur 1: Nykooperationens roll i den sociala ekonomin. Den ideella sektorn (Wijkström F., Lundström T.)

I Sverige har vi en väl utbyggd offentlig sektor, vilken innehåller delar som i andra länder utförs privat, av familjen eller inom den sociala ekonomin. De politiska beslut som fattas rörande offentlig sektor får därför också stor betydelse för den privata sektorn och den sociala ekonomin. Den sociala ekonomin är därför mer styrd mot fritids- och intresseföreningar än vård, omsorg och skola i Sverige. Samtidigt påverkas politiken av privata och sociala aktörer, vilket har lett till den senaste tidens privatiseringstrend inom välfärdsområdet. (ibid. s 53 f)

Lithander (2005) skriver att det finns offentlig statistik där ekonomiska föreningar inte tas upp. Han nämner "Nyföretagandet i Sverige 1999 och 2000" som exempel på detta. Med en uppdelning på regioner och näringsgrenar redovisas nyföretagandet. Detta inleds med en uppräknings av undantagna branscher och företagsformer, bl.a. "ideella föreningar, stiftelser och dylikt...", där "dylikt" innefattar ekonomiska föreningar. Samtidigt finns siffror på att omsättningen i nykooperation, ideella föreningar och stiftelser år 1992 låg på 60 miljarder kronor. Det året beräknas ekonomiska och ideella föreningar, stiftelser och samfälligheter ha haft 32 miljoner medlemmar i Sverige. (ibid. s 42 f) Den sociala ekonomin i Sverige bestod för några år sedan av ca 200 000 verksamma företag och den sammanlagda omsättningen beräknades uppgå till ca 350 miljarder. (Den sociala ekonomin i Dalarna 2011.)

Den sociala ekonomin har ofta fallit bort vid statistiska jämförelser mellan branscher och bolagsformer. Officiell statistik hos Tillväxtanalys (tillvaxtanalys.se)[Internet] visar att så sent som 2011 sammanställs statistiken fortfarande utifrån enskild firma, handels/kommanditbolag eller aktiebolag vilka tillsammans räknas som samtliga former.

För Dalarna kan vi se att det 2009 i regionen var drygt 20 000 individer vilka haft sin sysselsättning i eller fått någon form av skattepliktigersättning från ett företag i verksamt inom den sociala ekonomin. 2009 betalades det också ut 1 041 miljoner i lön och skattemässiga

förmåner från verksamheter i den sociala ekonomin i Dalarna. En ökning med ca 18% från 858 miljoner år 2000, en tydlig indikation på att sektorn växer i länet och därmed utgör en allt viktigare faktor för sysselsättningen. (Den sociala ekonomin i Dalarna 2011)

2.3 Kooperativt företagande

Näringslivspolitikerna uppmärksammar och uppmuntrar samarbete mellan företag, bland annat för att det stödjer utveckling. I nationalekonomisk teori (Lithander 2005 s 167 f) och neoklassisk ekonomi beskrivs däremot samarbete mellan företag främst som kartellbildningar för att kunna hålla priserna och vinsterna uppe. Men samverkan kan vara ett sätt att uppnå skalfördelar medan man behåller flexibiliteten och innovationsförmågan. Kombinationen av konkurrens och samarbete kan också vara minst lika effektivt som när företagen agerar enskilt. Brandenburger och Nalebuff har myntat uttrycket co-opetition för detta. Ett exempel där man har sett fördelar är i s.k. industriella distrikt, där enskilda företag är små men kan få stordriftsfördelar i samverkan med övriga företag. (ibid. s 66 ff.) På detta sätt kan de sänka sina produktions- och transaktionskostnader och öka konkurrenskraften. Även den sociala aspekten har betydelse, eftersom många soloföretagare känner sig ensamma och kan gynnas av att ha någon att bolla idéer med osv. (ibid. s 70 f)

I skiftet mellan 1700-1800-tal dök Kooperationen upp i Storbritannien och spreds sedan över Europa. Ett sekel senare växte många kooperativa verksamheter fram i Sverige, inom bl.a. lantbruk, försäkringar, bostäder mm. Flera av de tidiga Kooperationerna växte sig stora och starka. KF, OK, Folksam, Fonus, HSB och LRF är några sådana exempel. Med storskaligheten minskade dock lokalanknytningen och de kooperativa särdragen. (ibid. s 28 f) År 1961 kom den första större svenska akademiska produktionen inom ämnet och 1970 kunde man se ett ökat intresse, samtidigt som några personalägda företag startas. Kooperativa institutet såg dagens ljus år 1975, med uppgift att "... arbeta med internationellt arbete, opinionsbildning samt forskningsbefrämjande åtgärder". (ibid. s 35) Regeringen tillsatte år 1977 kooperationsutredningen för att granska den svenska Kooperationen och dess roll i samhället. Här lyftes Kooperationens demokratiska prägel fram och Kooperationer ansågs också kunna bidra till att bygga välfärd. (ibid. s 35)

2001 antogs förordningen (2001:1194) om statsbidrag till Kooperativ utveckling m.m. Syftet med förordningen är att "säkerställa kooperativa utvecklingscentrums verksamhet i hela landet" (Förordning 2001:1194 1§). Förordning reglerar de bidrag som kan ges till kooperativa utvecklingscentrum under förutsättning att verksamheten är varaktig och har som huvudsakliga uppgift att stödja kooperativa företag före, under och efter starten. Dessutom skall dessa centra bidra till lokalt och regionalt utvecklingsarbete samt metodutveckling för detta ändamål. (Förordning 2001:1194 2§-5§)

År 2012 utsågs av FN till Kooperationens år. Ledord för denna satsning blev "Cooperative enterprises build a better world". Som en del i detta deltog Tillväxtverket i en rad olika aktiviteter; för att stödja informationsspridning och ökad kunskap om kooperativ verksamhet beviljades projektmedel för en rad projekt med ändamålet att lyfta kooperativa företag och andra kooperativa verksamheter. Tillväxtverket arbetar också sedan tidigare med att främja kooperativ verksamhet; bland annat genom att stödja Coompanion vilkas 2011 fördelades 34 miljoner kronor från Tillväxtverket i grundbidrag (tillvaxtverket.se 2013) [Internet]

3. Metod

I början av projektet gjordes en litteraturstudie, vilken presenteras i ovanstående avsnitt. Större delen av teorin är hämtad från Jörgen Lithanders Gränslandets ekonomi och entreprenörskap - en studie av småföretagandet i glesbygd. Detta kompletteras med beskrivningar av olika företagsformer vilka främst är hämtade ur Carl Hemströms & Magdalena Giertz's Föreningar - Om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser och Carl Hemströms Bolagens rättsliga ställning - Om enkla bolag, handelsbolag, kommanditbolag och aktiebolag.

3.1 Urval av studieobjekt och respondenter

Urvalet av de i studien ingående företagen skedde i samråd med Coompanion Dalarna och urvalet av de ekonomiska föreningarna utgick från dess lista över i länet aktiva företag. Essentiellt för urvalet av dessa urvalsenheter var att de potentiella respondenterna i organisationerna skulle tydligt kunna ha i minnet de överväganden som gjorts kring val företagsform i samband med att företaget bildades, vilket i praktiken innebar att de allra flesta företagen var bildade under de senaste åren.

Samma grundläggande urvalkriterier gällde för urvalet av de i studien ingående aktiebolagen och dessa valdes utifrån Företagarnas register och i samråd med den lokala näringslivsexperten Christina Haggren. För båda kategorierna gällde också att de presumtiva respondenterna, dvs olika aktörer i företagen, skulle kunna anses vara informationstäta och villiga att ställa upp på en intervju. De respondenter som slutligen valdes representerade i samtliga fall ägare/grundare av företagen; de nuvarande roller dessa respondenter hade kunde skifta.

Den övergripande samplingsprincipen var annars att företagen skulle representera så många olika branscher som möjligt vilket avsågs kunna fånga flera olika grunder och motiv för att driva företag. Urvalsprocessen konstituerade i praktiken i en iterativ process och företag valdes efterhand som ett antal förslag prövats och vissa av dessa förkastats.

Det slutliga urvalet av representerade 16 företag i ett flertal branscher, för företagsbeskrivningar se kapitel 4. Bland företagen fanns alltifrån tillverkande industri och byggbranschen över till typiska representanter för servicesektorn över till omvårdnad och skola samt företag i fastighetsbranschen. Motviven visade sig i praktiken också vara skiftande i urvalet och respondenterna intresserade och informationstäta varför man kan anta att urvalet i praktiken representerade ett lämpligt kvalitativt urval med avseende på forskningsfrågan.

3.2 Genomförande av intervjuer

Personliga intervjuer genomfördes med sjutton representanter för företagen. Respondenterna fick själva välja lämplig träffpunkt, i de flesta fall ute hos företagen men även på kaféer, restaurang, hemma hos respondenten och i grupprum på Högskolan. Intervjuernas längd var varierande, men samtliga respondenter gav relevanta svar på ställda frågor.

Ljudinspelningsutrustning användes under samtliga intervjuer, efter att respondenterna tillfrågats. Samtliga respondenter uppfattades som avslappnade och bekväma i intervjusituationen. Intervjuerna utgick ifrån följande öppna intervjufrågor:

1. Beskrivning av företaget
2. Vad har du för bakgrund?
3. Vilka motiv fanns för att starta företaget?
4. Vad eller vem påverkade dig/er att starta?
5. Vilka motiv låg till grund för valet av företagsform?
6. Hur har bemötandet från olika intressenter sett ut? (T.ex. banker, kunder, leverantörer, myndigheter, fackföreningar)
7. Vilka fördelar har företagsformen fört med sig?
8. Vilka nackdelar har företagsformen fört med sig?

I vissa intervjuer rörande aktiebolagen och den enskilda firman ställdes också en kompletterande fråga kring ekonomisk förening, olika formulerad beroende på vad som framkommit tidigare under intervjun. Fokus var vilken bild de har av ekonomisk förening och/eller om det var ett alternativ för dem i valet av företagsform.

Intervjuerna sammanfattades under resultat (kap 4), med en beskrivning av företaget och kort bakgrund men med fokus på motiv för val av företagsform, bemötande, fördelar och nackdelar som företagsformen har fört med sig. Samma fokus fast med tilläggsfrågan kring ekonomisk förening utgjorde grunden för analysen (kap 5), i vilken respondenternas svar ställdes mot varandra för att visa på likheter och skillnader samt för att sedan kunna dra slutsatser (kap 6).

4. Empiriskt material

Under detta avsnitt presenteras en sammanfattning av vad som framkom i intervjuerna, tillsammans med exemplifierande citat. Först presenteras "Tersen", som är både aktiebolag och ekonomisk förening. Därefter presenteras de ekonomiska föreningarna, följt av en enskild firma och slutligen aktiebolagen. Åsikterna som är uttryckta i detta kapitel är företagarnas egna, medan analysen av dem behandlas i nästkommande kapitel.

Tersen, John Fletcher

Tersen är en kooperativ hyresrättsförening och har 49 boende. Idén till boendet fick John Fletchers fru när hon besökte en vän i Stockholm som bodde på kooperativet Färdknäppen. De bildade år 2000 en ideell förening, vilket 2004 blev en kooperativ hyresrättsförening, som riktar sig till familjer utan hemmavarande barn samt enskilda personer. Motiv för val av företagsform: man letade fastighet att hyra i fem år och när kommunen 2004 beslutade att lägga ner ett servicehus bildade två familjer ett fastighetsbolag i aktiebolagsform och köpte fastigheten. De var eniga om att huset skulle ägas av boföreningen, för att motverka en "vi - och dem -känsla". Alla tersenbor förutsätts vara medlemmar i föreningen.

John säger att driva en ekonomisk förening kan innebära en extra tröskel i olika typer av kontakter, men är man väl förberedd såväl strategiskt som kunskapsmässigt kan man övervinna det.

"Jag tycker inte att det behöver vara en fördom. Det är ett faktum att det är en mindre stabil juridisk enhet ... när det gäller ledning ska jag säga tydligt.." Han säger vidare att ett aktiebolag har tydligare ansvarsutkrävande "... där spelar lagstiftningen roll enligt min uppfattning, sen är det inte självklart så att man skulle skärpa för ekonomisk förening, rena poängen är att det ska vara mindre krångligt med den formen, det tjänar olika syften."

Inom Tersen arbetas det mycket med kulturbygge och John anser att företagsformen är en tillgång, då den uppmanar till deltagande och till att bygga kultur. John jämför med aktiebolag där känslan istället kan bli att:

"jag är mycket mer värd än du därför att jag har fler aktier än du."

Tersen arbetar också aktivt med att hantera och förebygga konflikter. De lever på ideellt arbete och har många arbetsgrupper. Det finns många sällskapsutrymmen med tillgång till olika sysselsättningsmöjligheter. När en lägenhet blir tom har de intervjuer med nya tänkbara kandidater för att se om dessa passar in. Boendeformen bygger på att man aktivt vill lära känna grannarna och det är avgörande att de har en bra social miljö.

John anser att det är individen och dennes förmåga att presentera sin idé, inte företagsformen som är avgörande vid kontakt med t.ex. banker. Man ska inte gömma sig bakom företagsformen utan istället komma väl förberedd så att man kan övervinna de extra trösklar som formen innebär. Samtidigt berättar han att han nyligen varit i kontakt med en bankman som han haft

kontakt med i många år, som sa att de inte ville ha med föreningar att göra. John säger att han förstår dem då han anser att föreningar är lösare drivna och mindre stabila. I kontakter med politiker anser han att de har blivit positivt bemötta.

4.1 Ekonomiska föreningar

4.1.1 LivsWäx Lokal Mat, Rolf Lindqvist

Rolf Lindqvist berättar att LivsWäx Lokal Mat är en samverkansförening för livsmedelsföretag som består av små och medelstora företag från de flesta livsmedelsbranscher som verkar i Gästrikland, Hälsingland och Dalarna. LivsWäx startade som EU-projekt 2004. Föreningens medlemmar är producenter förädlare, från små enskilda firmor till det största företaget vilket omsätter 350 miljoner per år. Samtliga företag har en uttalad tillväxtambition och är fokuserade på affärsutveckling och lönsam tillväxt via dagligvaruhandeln samt inom storhushåll. Det fanns ett behov av att samverka mellan livsmedelsproducenterna och tydliggöra att det finns lokala alternativ i framförallt dagligvaruhandeln. Med gemensamma utbildningar kunde man i föreningen få en kostnadsfördel. När den första projektdelen tog slut 2007 bildades den ekonomiska föreningen, med stöd av EU-medel. Man började också bygga ett gemensamt märke, ett trygghetsmärke för konsumenterna. Fas 3 i projektet började 2010, vilket var sista perioden med EU-medel och man behövde hitta en ny lösning för finansieringen. Medlemmarnas ekonomiska insatser behövde öka kraftigt och 17-18 företag valde att gå vidare medan ett antal av de minsta företagen gick ur, av ekonomiska skäl.

Motivet för valet av företagsform är kopplat till föreningens uppgift, vilken är att skapa mervärden för delägarna, dels ekonomiska, men även andra mervärden är viktiga att skapa i föreningen. De anser sig inte ha upplevt något negativt bemötande på grund av företagsformen. Men Rolf säger att det finns risk att okunnighet leder till att man tänker att en "ekonomisk förening är inget riktigt företag"; detta är dock ingen attityd som föreningen har stött på.

"Det kanske också är lite synonymt, vad vet jag, för ekonomiska föreningar, att aktiebolag är kanske lite mer "på" när det gäller liksom det här med att hitta lån och så vidare. Men det är bara en känsla jag har rent generellt så att säga."

De fördelar LivsWäx ser med företagsformen är att de har gemensamma värderingar och mål och en gemensam verksamhetsidé. En viktig del för att utvecklas positivt är att föreningen har effektiva mötesplatser. De har tre referensgrupper med brinnande engagemang, i vilka de försöker engagera medlemsföretagen. Rolf, som är verksamhetsledare för föreningen, försöker att komma ut till alla företag en gång i kvartalet, för att stämma av vad som händer ute hos dem, men även för att bara finnas där och lyssna och fånga företagens olika behov. De minsta företagen har också en otrolig nytta av "Lokal Mat -sigillet" och marknadsföringen av det, eftersom det ger dem helt andra möjligheter att nå ut än vad de annars skulle kunna göra. De små har också stor nytta av och kan lära sig av vad de större företagen gör. De största företagen som t.ex. Siljans Chark, har istället helt andra behov, som exempelvis olika utbildningar och föreläsningar. Engagemanget är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för föreningen. Om två eller flera företag hittar en gemensam fråga som de brinner för har de ju även nytta av varandra på det sättet.

Ett outtalat mål med föreningen har också varit att skapa sysselsättning och de säger sig sysselsätta fler jämfört med liknande företag inom samma bransch. Vad gäller ökad synlighet i butik så skriver de numer: "Lokal Mat - För fler jobb nära dig". En annan fördel enligt Rolf är att det kan vara lättare att få EU-stöd i en ekonomisk förening än i ett aktiebolag. Det kan också vara lättare att gå ur en ekonomisk förening och man bara förlorar medlemsinsatsen.

Generella nackdelar i en förening kan vara passiva delägare, vilket LivsWäx också anser sig ha några. Det är svårare att sälja en ekonomisk förening än ett aktiebolag. Vid avveckling är det konkurs, likvidation eller fusion som gäller. En ekonomisk förening kräver också att man håller sams på ett annat sätt än i ett aktiebolag. Generellt sett kan det kanske vara svårare för en ekonomisk förening att få lån, eftersom man har mindre ansvar än en aktieägare har. Otydliga stadgar kan vara en fara som skulle kunna leda till att fel personer kommer in i företaget och störtar eller försvårar för företaget

Rolf tror också att okunskapen är större när det gäller ekonomiska föreningar:

"Jag tror rent generellt sett att det kanske finns, eller att det råder lite mer okunskap om vad en ekonomisk förening är gentemot ett aktiebolag. Det är ju först nu på de här senare åren som det har blivit liksom lite mer positiv utveckling för ekonomiska föreningar generellt sett, samarbetsformerna. Men jag tror samtidigt att det kommer mycket, det kommer, jag tror att det här kommer mer och mer."

4.1.2 Landsbygd FTW, Magnus Holmberg

Landsbygd FTW är ett konsultbolag verksamma inom landsbygdsutveckling med frågor som projekt och processledning m.m. De är tre personer i företaget men det är bara Magnus Holmberg som arbetar heltid än så länge, men målet är att alla tre ska kunna arbeta inom företaget. Motivet för Magnus var att han ville ha kollegor istället för att arbeta på egen hand samtidigt som de alla tre såg att de kunde bedriva landsbygdsutveckling på ett nytt sätt. De ville bygga upp en plattform för något annorlunda där man arbetar på ett nytt sätt, med nya tekniker som också plockar in landsbygden på webben. De ansåg att sociala medier inte utnyttjades och att de kunde göra det bättre. Idén till företaget föddes då Magnus fick ett uppdrag som bara kunde genomföras som företagare. Tillsammans med sin fru startade han ett företag vid sidan av sitt ordinarie arbete. Ur detta fick han idén att arbeta vidare med landsbygdsutveckling.

Landsbygd FTW för intäkter och kostnader till person och än så länge är det bara Magnus som är aktiv i föreningen. Han kallar sig själv för "landsbygdsoptimist" och tycker att det är synd att synen på landsbygdsutveckling ofta bygger på att "det är så synd om oss på landsbygden" och att det är upp till någon annan (regeringen m.fl.) lösa våra problem. Magnus tror istället att kraften finns hos dem som bor på landsbygden, men då måste de som sitter på de formella posterna släppa in lite nytänkande.

Valet av företagsform: Magnus och en av kollegorna ser sig som "föreningsmänniskor", aktiva inom den ideella sektorn och demokratiskt intresserade. I förra projektet arbetade han mycket med delaktighet och demokrati.

”Det är väl på något sätt det demokratiska anslaget i företagsformen som sådan som lockade. Att det liksom är, finns en demokratisk struktur i det ... vi har ju inte startat företaget enbart för att tjäna pengar utan det finns ju någon slags tro på att vi ska göra gott eller vad man ska säga... att det är större än ett företag..”

Magnus drivs av nyfikenhet och vill inte göra som alla andra. Därför var det spännande att prova om det gick att driva i den här formen. Bemötandet från intressenter har varit ifrågasättande. Många vet inte vad en ekonomisk förening är och undrar varför de inte startade ett aktiebolag istället. Han har också stött på problem hos leverantörer: det gick inte att flytta mobilabonnemanget från det tidigare handelsbolaget till föreningen, eftersom de inte hade hunnit få någon årsredovisning. Magnus upplever att en del intressenter inte litat på ekonomiska föreningar.

”I en bokhandel verkade det först gå jättebra att betala med faktura, men när de upptäckte att det var en ekonomisk förening gick det plötsligt inte längre utan de fick ta hem en blankett och fylla i. ”... det är liksom en allmän skeptisism ifrån [tänkta affärspartners].”

Magnus ställer sig frågan om det är något han inte ”förstår”, om det är så att det innebär en större risk att ha att göra med ekonomiska föreningar.

”För Coompanion säger ju, och när man läser om det så säger de att ekonomisk förening är mest likt ett aktiebolag.”

Magnus upplever också att skatteverket jämför ekonomiska föreningar mer med ideella föreningar än med aktiebolag, eftersom de handläggs på samma ställe. En fördom Magnus upplevt är tron om att vem som helst kan komma in i föreningen och ta över, trots uppenbara villkor för vad medlemmarna ska bidra med. På det sättet kan man ju styra vilka man vill ha med.

Fördelarna med en ekonomisk förening är att det, enligt Magnus, behöver vara väldigt uppstyrt. Man behöver komma överens om hur saker och ting ska skötas. Det är bra att ha stadgar i ryggen, demokratisk trygghet och att man gör upp principer för verksamheten redan innan man startar. Man behöver dock inte ha något särskilt kapital för att starta utan föreningen bestämmer medlemsinsatsen själv. Det känns också lättare att samarbeta med ideella föreningar om man är en ekonomisk förening, samt även fler möjligheter att söka landsbygdsstöd om man skulle vilja det. Det negativa är bemötandet.

”Tbland kan man känna att... ekonomisk förening ibland betraktas som företagandets samhall, liksom. Alltså det är sociala kooperativ bit och dit och det är, det ska inte vara någon vinst och ... det är företagsformen för dem som inte kan starta på något annat sätt... och så känner inte vi. Vi har ju gjort ett medvetet val att välja företagsformen. Däremot så hymlar vi ju inte med att vi är ett konsultbolag som vilket som helst och vill såklart tjäna pengar på det vi gör.”

4.1.3 Selja Långlets skola, Rosie Kind och Helene Mårthen

Företaget driver förskola, skola och fritids, från ett år upp till årskurs 6. Helene Mårthen och Rosie Kind berättar att de just har påbörjat sitt andra år. Bakgrunden till föreningen är att årskurs 4 - 6 skulle flytta till en annan, redan överfull skola, utan att skolan skulle byggas ut. Eftersom

skolan varit nedläggningshotad till och från fanns ett engagemang från föräldrarnas sida och plan B var att starta friskola. Det fanns ingen annan friskola i Mora, så kommunen var väldigt positiva och de har ett bra samarbete med dem. Skolan är öppen för barn från hela kommunen, har bara behörig personal och gick igenom skolinspektionens granskning pricksfritt. De har anställt egen personal varav tre arbetade på skolan innan den blev friskola. För att få ta över skolan fick föreningen även ta över dagiset och med en utbyggnad lyckades de få plats med alla avdelningar. Det är en väldigt levande by med engagerade föräldrar och äldre och mycket att göra för barnen.

Inför valet av företagsform ansåg man sig ha stor hjälp av Coompanion vilka även hjälpte till med att starta upp föreningen. De hade skolan i Skattungbyn som förebild, vilka förespråkade föreningsformen. De diskuterade även att starta aktiebolag, men de ville inte satsa pengar och driva skolan i vinstsyfte, utan allt skall gå tillbaka till barnen och återinvesteras i verksamheten. De har inte stött på några problem i bemötandet för att de är en ekonomisk förening. Enda hindret har varit att de inte kunde få ett betalkort hos banken, eftersom banken inte hade rutiner för att hantera en ekonomisk förening. Det kan bli aktuellt med ett aktiebolag i framtiden om de ska köpa loss fastigheten.

"Nej, men både för- och nackdelar [med att vara en förening]... är ju att få medlemmarna att arbeta. Så att de fattar att de arbetar för sig själva... Vissa föräldrar kanske inte vet vad det innebär att ha sina barn i en ekonomisk förening, en förskola och ett familjekooperativ."

Alla kanske inte förstår att man behöver hjälpas åt för att det ska bli så bra som möjligt, vilket är en nackdel. Alla familjer är inte medlemmar i föreningen, men de flesta är det. De som sitter i styrelsen får ingen ekonomisk ersättning för sitt arbete idag. Rosie säger att hon är rädd att styrelsen ska känna att de får för mycket att göra så hon önskar att de var flera föräldrar som hjälpte till och stöttade. Styrelsen börjar bli bättre på att delegera.

"Jag önskar att fler föräldrar hade sett, hur mycket styrelsen gör, egentligen. För att det här ska fungera. Och jag som förälder är så otroligt tacksam att de har tagit åt sig det här arbetet."

Om de hade haft ett aktiebolag hade de inte kunnat "kräva" att föräldrarna ska arbeta ideellt. Fördelen nu är att man kan arbeta ideellt och veta att det gynnar barnen. Nu när det första uppbyggnadsskedet är klart håller de på och tittar på hur de ska fördela arbetet mellan medlemmarna och man har tagit fram olika arbetsgrupper för detta. Målet är att kunna få en lägre avgift genom arbetsinsatser. De har inte hunnit komma till klarhet med hur de ska handskas med att vissa alltid ställer upp och vissa aldrig. Men de som kommer in i skolan nu gör ett aktivt val, så då vet man ju från början om engagemanget och insatser m.m.

4.1.4 Dala arbetsrehab, Veine Kalles

Veine Kalles jobbar sedan tre år tillbaka i ett ESF-projekt (Europeiska socialfonden) med långtidsarbetslösa och sjukskrivna där han coachar människor att komma vidare. Under den tiden har det växt fram idéer om vad han och hans kollega tror behöver göras för att människor ska komma vidare när det gäller personlig utveckling och hjälpa dem till självförsörjning genom arbete och utbildning kring personlighetsförändring, vilket är grundstenen i företaget Dala arbetsrehab. Uppstarten av en sådan verksamhet har upplevts som svår och de har studerat

liknande verksamheter på olika ställen i landet, i Dalarna är de först. Tanken är att de ska kunna få stöd från sociala myndigheter, arbetsförmedlingen eller ett arvsfondsprojekt, därefter vill de också skapa näringsverksamhet av olika typ för att kunna sälja varor och tjänster göra det möjligt att anställa. En drivkraft är att kunna försörja sig på någonting eget som man tycker är roligt och att få se andra människor växa:

"Tanken med en ekonomisk förening är ju också och kunna göra andra människor delaktiga i, i hela företaget så att säga."

Föreningen tar åt sig arbeten för att arbeta upp en kapitalbuffert, eftersom de anser att det är svårt att få banklån för den här typen av verksamhet. De har redan lokaler och firmabil som är betalda, inga skulder och en liten kassa, så bufferten ska användas när de får med sig någon annan aktör. Reservplanen är att bygga upp företaget relativt sakta, genom att bara ta in 2-3 individer på arbetsträning åt gången. Dessa personer får själva gå till arbetsförmedlingen och säga att de vill praktisera hos Dala arbetsrehab. De genomför nu en förstudie med arbetslösa ungdomar vilka är mycket intresserade av idéerna

På frågan om varför de valde att starta ekonomisk förening svarar Veine:

"Att det vart just en ekonomisk förening och ett socialt företag vi valde som företagsform det handlar nog mycket om, vad ska jag säga, värderingar som har byggts upp under åren och sen att det just vart en ekonomisk förening och ett socialt företag vi ville starta, det var vi väl inte medvetna om förrän jag kom in i det här ESF -projektet och fick åka på studiebesök och träffa andra sociala företag. Då fick man se att: Wow, det är ju det här jag vill alltså!"

Kring bemötande berättar Veine att trots att han har haft mycket kontakt med handläggarna på arbetsförmedlingen är det svårt att få tid med cheferna. Han upplever dem som väldigt avvisande. De säger att det inte finns pengar och hänvisar till de upphandlingar som kommer, trots att det i andra delar av landet kunnat lösas på andra sätt. Kunskapen kring vad ett socialt företag är, anser Veine vara ganska liten. Detta trots att arbetsförmedlingen centralt har tillsatt resurser som ska finnas för att arbeta mot sociala företag. Vissa kommuner har policydokument kring hur man ska förhålla sig till sociala företag, något som Veine anser att även Falu kommun bör ta fram. En positiv sak är att de har fått in uppdrag från en annan ekonomisk förening tack vare att de själva är ekonomisk förening.

Veine anser att största fördelen med företagsformen är delaktigheten på sikt, om de blir ett stort team och att man kan skriva in i stadgarna att eventuella överskott ska återinvesteras i företaget. Veine anser att det på sikt bara är aktuellt med formen att vara en ekonomisk förening. Han anser till exempel att det är lättare att motverka mutor och vinstfokusering eftersom alla i föreningen är delaktiga och att man har värdegrunden att luta sig emot.

Nackdelarna är t.ex. när man vill skaffa sig kundnummer hos leverantörer:

"ekonomisk förening säger de bara, vad är det för något."

När de skulle sälja tjänster till ett lokalt företag blev de bortvalda när företagaren fick veta att de var en ekonomisk förening, eftersom de var tveksamma till företagsformen.

4.1.5 Team Björnligan, Kristina Eld

Team Björnligan består idag ca 20 familjehem som har gått samman för att utvecklas, bli bättre och stödja varandra. Kristina Eld säger att kommunen använder familjehem för att ta hand om barn och ungdomar som behöver hjälp. Björnligan har valt en väg där de tar samma pris som kommunens familjehem men med en liten extra dyngsavgift som går till föreläsare och olika saker, t.ex. möbler till ungdomar när de flyttar hemifrån. Motivet för att starta föreningen var att man är ganska ensam med sina funderingar kring hur man bör agera som familjehem. Därför fick de tips av en handledare att gå ihop för att stötta varandra, vilket de tycker har fungerat mycket bra. Valet av bolagsform:

"Det här är ju skattebetalarnas pengar och meningen var inte att vi skulle ha någon vinst på det utan ekonomisk förening valde vi för att det skulle kännas bättre för kommunen att välja oss, att det inte är vinstdrivande, utan någonstans att förvara pengar och papper egentligen kan man säga, den lilla summa som vi har."

De har fått ett positivt bemötande från kommunerna med tanke på företagsformen:

"Det finns väl ibland gånger när vi har funderat på om vi skulle ha aktiebolag istället, när påtryckningen blir väldigt stor och de vill ha mer av oss och då vi kanske måste ha någon anställd istället, det får vi se vad som händer längre fram."

Fördelen med en ekonomisk förening är att det är enkelt att starta och sköta. Kristina ser inga nackdelar. Styrelsen gör det mesta i föreningen.

"Vi har en ordförande, vi har en kassör, vi har valberedning, vi har en kontaktperson det är jag, och vi har suppleanter, så vi träffas ju regelbundet och har styrelsemöten. Sen har vi medlemsmöten..."

4.1.6 Antioxitanterna, Birgit Carlstén

Antioxitanterna är en nystartad ekonomisk förening bestående av fyra egna företagare inom olika konstarter, en violinist, en som arbetar med sång, teater, regi och föreläsningar, en som arbetar med dans och måleri och en som målar och är poet. De vill bl.a. arbeta med underhållning, men även anordna personaldagar. Idén uppstod i samband med att de gick en kurs för kvinnliga konstnärer i bl.a. marknadsföring. De fick förslag på att delta i Dalabusiness -mässan och visa upp sig, vilket ledde till att de ville fortsätta arbeta tillsammans. Efter att ha pratat med flera på kommunen fick de tips om att ta kontakt med Coompanion. De blev rekommenderade att starta ekonomisk förening med motivet att få lite struktur.

"...Man fick motivation eller motiv och bakgrund och varför och sådär. Så jag tycker att informationen har varit väldigt bra [...] och vi har förstått att det här är någonting bra för oss. För som en sådan organisation kan man lättare komma in i sammanhang och jag förstår att vi kan få en del hjälp från Coompanion även fortsatt att komma in i rullor och så där."

Bemötandet har varit bra. De har fått positiv respons från lokala hotell och Dalarnas Museum. Om företagsformen har inverkat på detta har de inte reflekterat över. Birgit berättar att ekonomisk förening verkade enklast och de nu kan debitera företag tillsammans istället för var för sig. Pengarna går in i en pott vilken de sedan kan ta ut eller investera. Några nackdelar har de inte hunnit märka av än.

4.1.7 Babitt Conference, Hans-Erik Källman

Babitt Conference är en konferensfirma som levererar utbildningar. De är två personer som driver företaget, Hans-Erik Källman tillsammans med en kollega. Båda är sjukhusfysiker och de riktar sig till människor som arbetar i branschen. Tanken är att de skall både organisera och utbilda själva. Hans-Erik deltagit i utvecklingen av ett kompetensutvecklingsprogram som behöver försörjas med kurser. Generellt saknas det kursproducenter inom vården. De vill fullfölja ett arbete som de har gjort under tio år, att försörja vården med kurser på ett bättre sätt. Det var också kul att få prova på att driva sådan verksamhet själv.

”Sen hittade vi den här organisationsformen som kändes [mindre krävande].”

Eftersom varje kurs blir som ett projekt är det lätt att knyta lön till en persons arbetade timmar, sedan delar man lika på överskottet. Hans-Erik säger att valet av företagsform var en kombination av illfällighet och till viss del okunskap. Vidare säger han:

”Men vi ville ju ha en företagsform som uttryckte en möjlighet att arbeta tillsammans, i ett kollektiv och kanske också möjligheten och expandera [...] medlemsantalet så att man kan få in folk i det på ett naturligt sätt.”

De ville också ha en företagsform som skyddar privatekonomin, vilket ekonomisk förening gör på samma sätt som aktiebolag. Inom sjukvården är det "kantigt" vad gäller att starta företag säger Hans-Erik. De har fått väldigt blandade reaktioner och vissa har riktigt svårt att acceptera att de har startat företag. Vissa kollegors svårigheter i att acceptera Hans-Eriks företagande tror han främst har att göra med att det finns en potentiell möjlighet att tjäna pengar, i kombination med att det kan vara svårt att skilja på företagandet och hans roll som anställd, eftersom han är chef för en del av dem som skulle kunna tänkas gå på kurserna. Inom offentlig verksamhet "anar man mycket ugglor i mossen" när man stöter på den här typen av utåtriktad verksamhet. Bemötandet från intressenter: Babitt Conference har fått väldigt bra respons generellt och kurserna är mycket uppskattade.

Hans-Erik tror att företagsformen har påverkat positivt, eftersom man kan berätta om den kollektiva tanken. Region Skåne tycker att de är jättebra och samarbetar gärna med dem, medan Västra Götalandsregionen i princip har sagt nej. Hans-Erik konstaterar att antingen så tycker man att det är ok att anlita företag eller också inte. En kooperativ verksamhet ger möjlighet att bygga en verksamhet utifrån en kollektiv målsättning, inte en som bara handlar om att tjäna pengar. De vill kunna finansiera sin egen tid och även kunna ge tillbaka pengar till föreläsare osv. Att man får arvoden, vilket är ovanligt inom sjukvården, och betalt efter förtjänst.

”Det passar ju bra överens med den kooperativa idén, att man liksom gör en förtjänst och sen fördelar man den mellan de som har bidragit på ett bra sätt.”

Negativt: Hans-Erik berättar att han trodde att det skulle finnas ett forum för kooperativ där man kan diskutera saker och ting, något han saknar. Han tycker att det också är svårt att hitta information om hur man hanterar utdelning i ekonomiska föreningar och att det vore bra om man kunde utveckla samverkansformerna. Coompanion har funnits som ett stöd och Skatteverket har också varit hjälpsamma.

4.1.8 Hantverk och service, Gösta Frost

Gösta Frost berättar att företaget startade för fyra, fem år sedan med anledning av att hans son blev erbjuden jobb, där uppdragsgivaren ville att han skulle ha eget företag och kunna fakturera. Samtidigt hade Gösta hjälpt honom med lite hantverk och de bestämde sig för att starta ett företag. Gösta sköter administrationen och sonen tar åt sig olika datajobb. Gösta anser att det är lätt att starta en ekonomisk förening, bara man är minst tre medlemmar och har ett insatskapital. Göstas son studerar på halvtid och arbetar andra halvan, hans dotter hoppas kunna leva på sömnadsjobb via företaget.

Anledningen till att de valde ekonomisk förening var dels att man inte behöver något aktiekapital, men också för att Gösta har varit inblandad i många föreningar tidigare, så han kände sig hemma i formen. Det är demokratiskt med samma rösträtt åt alla medlemmar. Fördelen: Demokratiskt inflytande, samma rösträtt åt alla.

”Jag tror ju att många gånger när man har någon sådan här gemensam verksamhet eller startar ute i byar, mindre sambällen, orter [...] så är det ju väldigt bra form alltså. Och sedan fungerar det i princip redovisningsmässigt mot myndigheter på samma sätt som ett aktiebolag.”

”Det som jag kan se som en nackdel idag är ju att [...] om du ska köpa någonting idag så, [...] då går de in och kollar om bolaget är solvent så de kan få betalning och då hittar de ofta inte ekonomiska föreningar.”

Att ekonomiska föreningar saknas i register är något som Gösta har råkat ut för flera gånger vilket han säger beror på att de som gör företagens system har räknat bort ekonomiska föreningar. Banker kan också vara lite fundersamma, vilket handlar om okunskap, säger Gösta. Annars har kontakten med kunderna fungerat bra. Efter intervjun berättar han också att Skatteverket är hjälpsamma och väldigt bra att rådfråga. Han tycker att banktjänstemän borde få utbildning om ekonomiska föreningar.

Under intervjun nämner Gösta ett potentiellt problem:

”Om man behöver samla in mycket pengar, kapital i verksamheten, då kan det vara en svårighet. För en del som ska satsa pengar i det; då vill de också ha inflytande i förhållande till det de har satsat och då inser de att en ekonomisk förening, även om vi har satsat tio gånger som han därborta så har vi inget mer att säga till om.” Detta är något som Gösta har stött på några gånger ”även om man skall ställa sig frågan om man vill ha sådana personer i en ekonomisk förening, det är ju en demokratisk organisation.”

4.2 Aktiebolag

4.2.1 Background AB, Gabriel Eriksson

Background AB är en reklambyrå som startades i september 2011 och arbetar med all slags kommunikation, både tryckt och på webben. Gabriel Eriksson är en av tre delägare vilka alla har arbetat länge i branschen. Två av ägarna arbetade tidigare tillsammans på en annan reklambyrå, men kände att det var roligare att driva något eget. De anser att det blir en större utmaning och att man brinner för det på ett annat sätt. Båda hade haft egna företag tidigare.

Background AB är namnet utåt, sedan har delägarna också varsitt aktiebolag som är delägare i Background. De tycker att det fungerar jättebra och en anledning till att de har valt denna lösning är att alla tre kan fakturera Background samma summa men sedan välja själva hur mycket lön de vill ta ut i de egna bolagen. Då slipper de diskussioner om nya datainköp och löner etc. och kan välja att bygga upp kapital i de egna bolagen. Att driva i någon annan form än aktiebolag har inte varit aktuellt och i och med att kravet på aktiekapital sänkts var det lättare att ta beslutet. På frågan om bemötandet från intressenter man får ges svaret: Om bemötandet har påverkats av företagsformen vet man inte, men man tycker att aktiebolag känns mer som att man har tagit steget ”fullt ut”. Gabriel har hört olika åsikter om formen beroende på vilken bransch man arbetar inom, men gällande deras företag säger han att en fördel är att det känns mer seriöst med ett aktiebolag och eftersom de har så stora kunder tror man att det skulle ifrågasättas om det drevs i någon annan form. Sedan är man inte heller lika hårt knuten till verksamheten som om det var en enskild firma man drev och man kan lättare skilja på privata pengar och företagets pengar. Nackdelen skulle kunna vara kostnaderna. Men det är ett fritt val att ha revisor eller inte nuförtiden.

Gabriel uppger att han är dåligt insatt i ekonomiska föreningar men att han tror att det skulle passa väldigt bra för vissa att driva företag som ekonomisk förening istället för enskild firma, beroende på vad man gör:

”... en förening det känns lite, det är något man gör på fritiden och blir det, börjar det röra sig om pengar då kanske man ska göra om det från ideellt till ekonomisk förening. Det är lite så jag ser på det, på den nivån, [men] det känns som att en ekonomisk förening det har man inte om man ska göra affärer med större företag eller leva på det, på det sättet. Men jag kan ju ha fel, men det är uppfattningen iallafall.”

4.2.2 Falu Frigymnasium AB, Marie Pettersson och Anna Konrad Nyhäll

Under hösten 2011 startade lärare, ekonomer och en skolsköterska ett holdingbolag som köpte Falu Frigymnasium AB. Maria Pettersson som är rektor på skolan, och Anna Konrad Nyhäll berättar att de fick erbjudande om att köpa skolan och driva den i nuvarande form, vilket de tyckte verkade jättespännande. De var ca 25 stycken som fick erbjudande om att köpa skolan och 15 av dem valde att göra det. Alla äger lika stor del och har lika stor beslutsrätt. Det var många diskussioner kring hur skolan skulle drivas, om det t.ex. skulle vara i någon kooperativ form. Alla trivdes bra på Falu Frigymnasium AB och tyckte om företagsformen. De ville inte riskera att bli uppköpta av en stor koncern utan ville ha kvar möjligheten att påverka och driva skolan som de hade gjort. Valet av företagsform är ekonomiskt. Holdingbolaget har möjlighet att starta andra verksamheter i framtiden, vilket var en annan anledning till företagsformen. Eftersom de köpte

ett befintligt företag kändes det också enklast att driva det vidare i samma form. Bemötandet har varit enbart positivt och de tror också att det fanns mycket positiv renommé uppbyggd kring företaget redan innan. Fördelarna med bolagsformen är att det är klarare riktlinjer och en struktur som de behöver när de är så många delägare. Vidare säger de:

”...det ligger liksom i vårt intresse att det går bra och man ska ju göra vinst i ett aktiebolag och den vill vi ju kunna investera.... återinvestera tillbaka i skolan ... vi vill kunna koppla ihop bra resultat med att kunna utveckla pedagogik, lokaler, våran situation på olika sätt.”

Något som kan vara både för- och nackdel är att man måste enas i olika beslut. Det kan ju vara 15 olika viljor. Det skulle ju kunna ställa till problem om vissa t.ex. vill ta ut vinst medan andra av ideologiska skäl inte vill det. Nu har de en samsyn kring detta så det är inget problem. De anser också att det är viktigt att veta vilka förutsättningar och konsekvenser valet av företagsform för med sig. Angående valet mellan ekonomisk förening och aktiebolag säger de:

”Ekonomisk förening blir ju mera diskussion hur man ska förvalta ekonomin ... och vi diskuterar ju mera hur vi ska utveckla pedagogiken ... då är det nog bra att vi har den strukturen vi har, skulle jag säga.”

4.2.3 Prioleva AB, Malin Floridan

Prioleva startade 2008 som ett företag som sålde hushållsnära tjänster med rutavdrag. De var tidigt ute med rutjtjänster i länet och växte väldigt fort. Den delen av företaget är fortfarande den största där de har runt 15 anställda, samt två till på kontoret. 2010 var det osäkert vad som skulle hända med rutavdraget i ett eventuellt regeringsskifte så de ville ha ett till ben att stå på. Prenumeration på matkassar fanns inte i länet ännu men var stort söderut och i april 2010 körde de ut sin första kasse. De kände att de även ville ha en lokal där de kunde sälja mer av sina produkter och när Vikabröd byggde ett visningsrum för försäljning av sitt bröd fick de möjlighet att dra igång vishusboden. Den startades i februari 2012 och man räknar med att omsättningen ska kunna stiga till det dubbla från 2011 års sex miljoner. Butiken drar tre gånger så mycket kunder och omsätter tre gånger så mycket som de har budgeterat för. De startade företaget för att de länge hade känt att de ville göra något annat, men ingen av dem hade någon branscherfarenhet. Nu fokuserar de främst på vishusboden och matkassarna, men staddelen sköter sig själv till ganska stor del. På frågan om valet av företagsform säger Malin:

”Ja, dels var vi ju tre stycken och ja ett aktiebolag känns ju ofta som det naturliga valet när man ska göra något som kanske syftar till mer än att bara sysselsätta en själv, ... men också att ett aktiebolag framstår ju oftast som mer seriöst och professionellt, alltså själva formen då än t.ex. om man skulle haft en firma eller ett handelsbolag eller... jag vet ju, jag kan en liten i del om hur det funkar med ekonomiska föreningar, men det fanns inte i våran... nej.”

De har fått positiv respons från intressenterna vilket Malin tror beror på att de är ett aktiebolag. Hon säger också att en av fördelarna med att ha aktiebolag är att de nog verkade större från början än vad de var. Sedan slipper man ju stå ensam med ekonomiskt ansvar också. Hon ser inga nackdelar. De tänker nu på utvecklandet av andra verksamheter och där kan ekonomisk förening eventuellt bli aktuellt.

4.2.4 Förskolan Talento AB, Eva Högberg

Förskolan Talento startade 2008 som aktiebolag och anställde sex personer och var då totalt sju med ägaren Eva Högberg. De har barn mellan 1-5 år och är nu 22 anställda. Eva är ensam ägare, men alla driver och utvecklar verksamheten tillsammans. Hon säger sig "befria" de anställda från det administrativa så att de kan fokusera på att vara pedagoger. Kostnaden att ha sitt barn i förskolan är densamma som i kommunal förskola. Anledningen till att hon ville starta var dels att hon var trött på att lägga energi på det som var negativt på sin dåvarande arbetsplats. Hon anser sig ha velat och lyckats bedriva en bra verksamhet i sitt tidigare arbete, tillsammans med sina kollegor, men känt att hon under de senaste 10 åren alltid arbetat i motvind. Eva bestämde sig för att göra något helt annat och blev peppad att starta eget.

Valet av företagsform var självklart. Eva ville inte ha något kooperativ, eftersom hon inte ville att det skulle vara otydligt vem som gör vad. För henne är det viktigt att personalen får reglerad arbetstid, att det finns struktur och trygghet och att inte personal och föräldrar känner krav på att ställa upp. Sedan visste hon att hon skulle ha relativt många anställda, så aktiebolag kändes helt rätt.

"Jag vill att människor som jobbar här ska känna att de jobbar i ett företag, där allting går till som det ska enligt alla normer. Det får inte vara ett kall, det ska inte vara så att man inte har en arbetstid som är reglerad..."

Eva möttes av förvåning från kommunen från början och det fanns ingen "blankett att fylla i" – alltså inget formellt förfarande - utan hon fick göra en egenpåkommen skrivelse om att hon ville starta en fri förskola. Egentligen har hon dock inte upplevt något motstånd. Intresset från kunderna är stort och förskolan marknadsförs endast via dem och en hemsida. Kommunen börjar inse att Talento är ett alternativ och Eva har också i kontakter med näringslivet börjat framhålla att hon är en företagare att räkna med. Fördelar är tryggheten, att veta att man inte går i personlig konkurs. Målet är att företaget ska må bra, växa och ge avkastning och att man kan bygga en buffert, vilket man inte kan på samma sätt i andra bolagsformer. Några nackdelar har hon inte upplevt.

4.2.5 Chark & Catering Hans Barksjö AB

Hans Barksjö har byggt sitt företag utifrån en dröm om att få arbeta med mat och den huvudsakliga sysselsättningen är att tillverka rå korv, som sedan ska grillas i stekpannan eller på grillen. Han säljer i butiker, på marknader och festivaler. Hans började arbeta allt mer i företaget under våren med heltid från den första juli i år. Han har arbetat mycket med mat på hobbynivå tidigare och skämtat om att han ska bli krögare i sitt nästa liv. Den egna drivkraften är avgörande för att starta företaget, men han har också stort stöd från familjen. Det är ett ganska stort steg att gå från ett relativt välbetalt jobb till egen företagare där man inte vet om man kommer kunna ta ut någon lön, men för Hans är drivkrafterna helt andra än ekonomiska.

Aktiebolag var den enda företagsform som var intressant för Hans och han hade inte tittat på några andra företagsformer. Han har drivit evenemangsbolag som aktiebolag tidigare och enkelheten i att skilja den privata ekonomin från företagets var en av fördelarna. Det sänkta aktiekapitalkravet och att man inte längre behöver ha en revisor bidrog också till valet. Hans tror också att aktiebolagsformen ger en seriositet gentemot leverantörer m. fl. Enkelheten och

seriositeten var avgörande motiv och också de främsta fördelarna. Han har inte fått någon kommentar om företagsformen, men produkterna har fått ett otroligt genomslag. Han ser inga nackdelar. Efter intervjun framkom att han knappt vet vad ekonomisk förening är och han sa att om han hade satt sig in i det så kanske han hade valt den formen istället.

4.2.6 Projektrådgivning AB, Cia Lukasson

Cia (Christina) Lukasson startade sitt företag vid årsskiftet 2007-2008. Hon hade arbetat med europeiska socialfonden i tolv år, där hon läste ansökningar, beviljade projektansökningar, fört upp projekt och varit chef. Senaste året var hon chef för ESF -rådet i Dalarna Gävleborg och Uppsala län. Vid en omorganisation 2007 skulle hon bli chef placerad i Gävle med ansvar över Dalarna Gävleborg och Värmland, vilket inte kändes helt ok. Samtidigt tycker hon att det är spännande att arbeta med socialfonden och utveckling av projekt och människor och hon visste att det fanns ett stort behov av hjälp att skriva projektansökningar, så hon valde att starta företaget. Hon hade kunder direkt och behövde ingen marknadsföring. Hon tänker avveckla företaget i år, eftersom hon inte vill binda upp sig på stora projekt som löper under flera år. Idén kom från henne själv och familjen visste att hon inte skulle klara av att sluta jobba, så de och före detta kollegor peppade och med en datakunnig man och en civilekonom till dotter var steget lätt att ta. Hon började med enskild firma och ändrade efter två år till aktiebolag, vilket hon tycker är mycket bättre. Hon är ju egentligen pensionär så då blir det lättare att hålla isär och redovisa pengarna. Egentligen tycker hon att hon borde ha startat aktiebolag från början, men eftersom hon aldrig hade haft ett företag förut kändes det som ett för stort steg att ta.

På frågan om hur bemötandet från olika intressenter har varit, med tanke på företagsform säger Cia:

"Det har inte varit någon skillnad. För att, nej det kan jag inte säga. De kunder jag har haft har egentligen grundat sig på väldigt mycket på gamla kontakter som jag har byggt upp i, som jag byggde upp under den tiden som jag jobbade med socialfonden då. Så jag tror inte de överhuvudtaget är medvetna ens om att det var det ena eller det andra, utan det var liksom Cia de kände."

Det är väldigt uppenbart att de anlidade personen, inte företaget. Sedan kan det eventuellt vara så att de inom offentlig upphandling för utvärderingar bara har vänt sig till aktiebolag, men om det är så eller inte vet inte Cia. När hon började var det inte aktuellt med utvärderingar utan det kom senare. Fördelarna med företagsformen är att hon har kunnat ta ut så mycket av sin pension som hon har velat. När hon hade enskild firma fick hon tänka på hur mycket pension hon skulle ta ut och att inte tjäna för mycket så att det påverkade skatten på pensionen negativt. Några nackdelar med aktiebolag kan hon inte se. Hon tycker att det är krångligt med resultat och balansräkningar och redovisning, men de delarna får hon hjälp med.

4.2.7 AB Barle AB, Agneta Barle

AB Barle AB startades från början som enskild firma, under namnet Ordförrådet i Falun. Agneta Barle hade haft kontakter med reklambyråer och förstod att det fanns ett behov av någon som skrev lättförståeligt och enkelt. Hon utbildade sig till copywriter på Berghs i Stockholm och startade 1996. Hon arbetar ofta tillsammans med andra, bl.a. en formgivare och en fotograf, där

de tar fram trycksaker tillsammans, men hon arbetar också med att driva hela projekt och har även skrivit böcker. 2011 ombildade Agneta företaget till aktiebolag, dels för att det hade gått väldigt bra och dels för att kravet på aktiekapital hade sänkts vilket gjorde det lättare att ta steget. Hon har sitt kontor i en byggnad tillsammans med ca 30 andra företag, de flesta inom mediebranschen. De jobbar en del ihop och har mycket utbyte av varandra. Dels att få tips om vart man kan vända sig om olika saker men också för den sociala kontakten. Motivet för att starta var att få bestämma själv och att få göra det som hon tycker att hon är bra på. Sen hade hon också en affärsidé som visade sig hålla, det fanns ett behov. Agneta trivs med företag livet och bekymrar sig inte över hur det ska gå, utan litar på att det kommer in jobb. När hon kände att hennes förra jobb blev alltför slitsamt slutade hon där utan att veta vad hon skulle göra. Sedan träffade hon en före detta VD på en reklambyrå som föreslog att hon skulle bli copywriter.

I början ville hon inte dra på sig några stora kostnader och valde därför att starta enskild firma. Inför bytet av bolagsform jämförde hon olika former och kom fram till att aktiebolag var det bästa. Bemötandet från intressenter: Agneta upplever att aktiebolag ger mer av en kvalitetsstämpel, exempelvis vid upphandlingar. Hur banken ställer sig vet hon inte men hon tror att det är lättare att man blir tagen på allvar. Agneta upplever också att kunder och samarbetspartners har blivit positivt överraskade över att hon har aktiebolag. Fördelen med att ha aktiebolag är ju att man skiljer på den privata och företagets ekonomi. Det är lättare vid upphandlingar, kvalitetsstämpeln och bra att man kan dra av friskvård och leasa bil och få dra av en del av kostnaden. Hon har inte märkt av några nackdelar. På frågan om det var aktuellt att starta som ekonomisk förening svarade hon:

"Nej det var det aldrig. Jag får en känsla av att det kanske beror på vilken bransch man är i. Kanske om man är flera stycken som bidrar med olika saker. Mycket kring mat och närproducerat eller kanske i konsthantverk och sådana här saker men nej, det har aldrig varit aktuellt."

5. Analys

I detta avsnitt analyseras det resultat som framkommit av intervjuerna. Alla aktiebolag benämns med AB, så att man lätt ska kunna skilja dem från de ekonomiska föreningarna. Alla företag/företagare har svarat utifrån sin företagsform.

5.1 Motiv för valet av företagsform

Intervjuerna visar på ett antal olika faktorer som spelade in för valet av bolagsform. Tersen, Selja Långlets skola och Dala arbetsrehab inspirerades av andra företag, medan Antioxitanterna blev rekommenderade att starta ekonomisk förening, för att få struktur. Strukturen var även viktig för Förskolan Talento AB, som istället valde aktiebolagsformen framför ekonomisk förening just av den anledningen. Både Selja Långlets skola och Antioxitanterna hade hjälp av Coompanion för att formera verksamheten.

En gemensam faktor för alla ekonomiska föreningar i studien är den kollektiva tanken, att samverka eller arbeta tillsammans. Den demokratiska prägeln är också viktig, anser flera av dem. Flera företag präglas också av viljan att göra gott, vilket ofta är en större drivkraft än att gå med vinst. Babitt Conference uppger att tillfället, bristfällig research och okunskap påverkade valet, samt att det är en mer "avspänd" företagsform. För LivsWäx låg fokus på att skapa mervärde för delägarna. Enkelheten att starta var en inverkan för Hantverk och Service medan Selja Långlets skola påverkades av att ekonomisk förening är mest likt ett aktiebolag. Flera företag påverkades i valet av att de hade tidigare erfarenheter av sina respektive bolagsformer.

Både Projektrådgivning AB och AB Barle AB ansåg att det är bäst att starta som enskild firma när man är ensam; båda bytte till aktiebolag när företaget gick bra. För tre av aktiebolagen var aktiebolag det naturliga/enda valet som var aktuellt. Förskolan Talento AB ville inte driva i kooperativ form och skulle också ha många anställda, medan Prioleva AB anser att ett aktiebolag framstår som mer seriöst och dessutom var de tre i bolaget. För Falu Frigymnasium AB kändes det enklare att driva vidare i samma form som innan och det är också positivt att holdingbolaget även kan starta andra verksamheter.

5.1.1 Ekonomi

Både Antioxitanterna och Background AB värdesätter sina respektive företagsformer eftersom de kan debitera kunder tillsammans, men välja individuellt hur de hanterar pengarna i sina egna bolag. Falu Frigymnasium AB säger att ekonomin är grunden för deras val av företagsform. Både Selja Långlets skola och Falu Frigymnasium AB vill återinvestera vinsten i verksamheten, men med skillnaden att Falu Frigymnasium AB säger att de vill göra vinst medan Selja Långlet inte vill fokusera på det. Inte heller Team Björnligan fokuserar på vinst, eftersom de lever på skattemedel. Därför ansåg de att ekonomisk förening skulle göra det lättare för kommunen att välja dem. Babitt Conference värdesätter att företagsformen skyddar deras privatekonomier, medan Chark & Catering Hans Barksjö AB och Projektrådgivning AB tycker om enkelheten i att skilja den privata ekonomin från företaget. Att man inte längre behöver ha revisor var en annan positiv

aspekt enligt Hans på Chark & Catering Hans Barksjö AB. Varken Selja Långlets skola eller Hantverk och Service ville satsa något aktiekapital, medan tre aktiebolag ansåg att valet av bolagsform förenklades av att aktiekapitalskravet har sänkts.

5.2 Bemötandet från intressenter

Cia från Projektrådgivning AB känner tydligt att det är hon som person och inte företaget som kunderna anlitar. John från Tersen är inne på samma spår och anser att man med rätt förberedelse kan övervinna de extra trösklar som en ekonomisk förening i vissa fall innebär. Bemötandet har varierat en del, vilket nedanstående är exempel på.

5.2.1 Positivt

Selja Långlets skola, Team Björnligan och Antioxitanterna säger att de har blivit positivt bemötta. Falu Frigymnasium AB instämmer, men säger också att det fanns mycket positivt uppbyggt redan innan, vilket kan kopplas till Cias och Johns upplevelser ovan. Agneta på AB Barle AB upplever att hennes kunder blivit positivt överraskade av företagsformen, medan LivsWäx Lokal Mat, Selja Långlets skola och Förskolan Talento AB säger att de inte har fått något negativt bemötande. Dala Arbetsrehab har fått uppdrag tack vare företagsformen och Prioleva AB upplever att de har fått bättre respons tack vare företagsformen. Background AB och AB Barle AB anser att aktiebolag kanske känns mer seriöst än andra bolagsformer.

5.2.2 Negativt

John från Tersen tar upp ett exempel på när ekonomisk förening kan vara "en extra tröskel" när han nämner att banken inte ville ha med ekonomiska föreningar att göra. Men han anser att det är förståeligt, eftersom de är lösare drivna och mindre stabila. Han säger också att det inte behöver vara en fördom utan att det snarare är ett faktum att ekonomisk förening är en lösare driven företagsform än ett aktiebolag. Han säger att det är ett tydligare ansvarsutkrävande i aktiebolag och att lagstiftning kan påverka detta, men bolagsformerna har ju olika roller. Magnus från Landsbygd FTW tar upp flera exempel på vad han uppfattar som att leverantörer litat inte på ekonomiska föreningar och han anser också att Skatteverket särbehandlar. Selja Långlets skola kunde inte få betalkort, vilket troligen berodde på bolagsformen och Hantverk och Service har inte kunnat handla verktyg eftersom ekonomiska föreningar inte finns med i registren. Även de har stött på problem hos banken, beroende på vad de uppfattar som okunnighet kring bolagsformen. Även Landsbygd FTW och Dala arbetsrehab har stött på okunnighet i olika sammanhang och Dala arbetsrehab har t.o.m. blivit nekade jobb pga. företagsformen. LivsWäx Lokal Mat tar också upp okunnigheten, även om de inte råkat ut för något själva.

5.2.3 Blandat bemötande

Babitt Conference har stött på blandade reaktioner, kanske främst för att de verkar inom sjukvården, där företagande är ett omdiskuterat ämne. Att starta aktiebolag var otänkbart, men ekonomisk förening fungerade. För Hantverk och Service har kunderna varit positiva men det har som skrivits ovan funnits en del problem med leverantörer och banker. Background AB och Chark & Catering Hans Barksjö AB har inte fått någon kommentar om bolagsformen.

5.3 Fördelar som företagsformen har fört med sig

5.3.1 Demokrati, delaktighet och samarbete

Som vi såg under 5.1 så är demokratin viktig i ekonomiska föreningar. John från Tersen anser att kulturbygget främjas av företagsformen och den demokrati som den medför. Inom Landsbygd FTW värdesätter man demokratisk trygghet medan Hans på LivsWäx Lokal Mat tar upp gemensamma värderingar, mål och en gemensam verksamhetsidé, samt möjligheten att skapa sysselsättning. Veine på Dala arbetsrehab anser att delaktigheten och en gemensam värdegrund gör det lättare att motverka mutor och vinstfokus.

Magnus på Landsbygd FTW anser att det underlättar att ha en ekonomisk förening om man vill samarbeta med ideella föreningar. Hans-Erik på Babitt Conference är inne på samma spår när han säger att den kollektiva tanken påverkar positivt, i deras fall inom vården. Det ger enligt honom förutsättningar att bygga verksamheten utifrån en kollektiv målsättning och inte bara för att tjäna pengar.

Falu Frigymnasium AB tar upp att det delvis är positivt att man måste enas i beslut och att det är en fördel att man har klarare riktlinjer. Samtidigt säger Magnus på Landsbygd FTW att en fördel med ekonomiska föreningar är att det är mer uppstyrt och att det är bra att ha stadgar och principer klara innan start. Dala Arbetsrehab värdesätter också stadgarna. Här kan man alltså se att man förespråkar olika bolagsformer med samma argument.

5.3.2 Ekonomi

Positiva ekonomiska aspekter av ekonomisk förening är enligt Landsbygd FTW att medlemmarna bestämmer insatsen (inget minimikrav på startkapital) och enligt Dala arbetsrehab att man återför ev. vinster till verksamheten. Vidare nämner Hantverk och Service att det är redovisningsmässigt lika som aktiebolag och enligt Babitt Conference kan man se det som ett sätt att finansiera sin egen tid. Selja Långlets skola tycker att det är bra att man kan arbeta ideellt och veta att det kommer barnen (medlemmarna) till nytta och LivsWäx Lokal Mat och Landsbygd FTW tar upp att det är lättare att få EU-stöd.

Som positiva ekonomiska aspekter av aktiebolagsformen tar Hans på Chark & Catering Hans Barksjö AB upp att lätt kunna skilja privata pengar från företagets. Detta hänger ihop med Cia på Projektrådgivning AB:s upplevelse av att kunna välja hur mycket pension man vill ta ut, vilket var krångligare i den enskilda firman. Background AB tar upp att man inte är lika hårt knuten som i enskild firma och Prioleva AB att man inte står själv med ekonomiskt ansvar. Förskolan Talento AB är inne på samma spår och framhåller tryggheten, att inte gå i personlig konkurs. Detta tas även upp som motiv för valet av företagsform av Babitt Conference.

Eva på Förskolan Talento AB tar säger att man kan få företaget att växa och ge avkastning och bygga en buffert på ett annat sätt än i andra bolagsformer. AB Barle AB tycker också att det är bra att man kan dra av friskvård mm.

5.3.3 Övriga faktorer

Några underlättande faktorer kring ekonomisk förening är bl.a. enligt LivsWäx Lokal mat att det är lättare att gå ur och enligt Team Björnligan att det är enkelt att starta och sköta.

Aktiebolag är istället lättare vid upphandling enligt AB Barle AB eftersom det gör att företaget känns mer seriöst, vilket även Chark & Catering Hans Barksjö AB och Background AB tar upp. Gabriel på Background AB tror även att något annat skulle ifrågasättas av stora kunder. Prioleva AB tror också att bolagsformen gjorde att företaget såg större ut än det var från början.

5.4 Nackdelar som företagsformen har fört med sig

John från Tersen anser att det är fel perspektiv att titta på nackdelar utifrån företagsform. Han anser att man ska komma väl förberedd och inte gömma sig bakom bolagsformen eftersom det är individen och inte den juridiska personen blir bemött. Två ekonomiska föreningar och fem av aktiebolagen uppger att de inte ser några nackdelar, eller att de inte stött på några än.

5.4.1 Samspel och regler

Falu Frigymnasium AB anser att det är både för- och nackdel att man måste enas i beslut. Samtidigt säger Rolf i LivsWäx Lokal Mat att det krävs att man håller sams på ett annat sätt i en ekonomisk förening än i ett aktiebolag. Vidare säger han att otydliga stadgar kan leda till att fel person kommer in i företaget. Han tar också upp att passiva medlemmar kan vara ett problem generellt i ekonomiska föreningar. Detta är ett dilemma för Selja Långlets skola, som berättar att vissa föräldrar kanske inte vet vad det innebär att vara medlem i en ekonomisk förening, så att det blir svårt att få dem att arbeta. Många vet inte heller vilket stort ideellt arbete styrelsen gör och att det skulle underlätta om fler föräldrar kunde avlasta dem.

För Dala Arbetsrehab är det främst bemötandet från intressenter som är nackdel, medan Babitt Conference saknar något forum att diskutera och samverka med andra ekonomiska föreningar i.

5.4.2 Ekonomi

Rolf från LivsWäx Lokal Mat nämner att det är svårare att sälja en ekonomisk förening. Gösta från Hantverk och Service säger att om man behöver samla in mycket pengar i en ekonomisk förening kan det vara svårt, eftersom en del kanske vill ha inflytande i förhållande till hur mycket pengar de satsar. Rolf från LivsWäx Lokal Mat tar liksom John från Tersen upp att det kan vara svårare att få lån, eftersom ansvaret är mindre än i ett aktiebolag. Den enda nackdel med aktiebolag som Gabriel på Background AB kommer på är kostnaderna.

5.4.3 Okunskap och missuppfattningar

Rolf på LivsWäx Lokal Mat säger att det är en större okunskap kring ekonomiska föreningar än kring aktiebolag, vilket även Gösta från Hantverk och Service tar upp. Gösta anser också att framförallt banker borde få utbildning kring företagsformen.

Magnus från Landsbygd FTW har en känsla av att ekonomiska föreningar ibland betraktas som "företagandets samhäll" -sociala kooperativ utan vinst till för dem som inte kan starta i någon annan form. Han säger att även om de har en annan drivkraft än pengar inom företaget så vill de ändå tjäna pengar på det de gör och undrar om det är något han har "missat".

5.5 Var ekonomisk förening ett alternativ/bilden av ekonomisk förening?

I intervjuerna framkom att flera av de intervjuade känner sig osäkra på vad ekonomisk förening är. Gabriel på Background AB är även han lite osäker men säger att hans uppfattning är att man har en förening på fritiden och om det börjar bli vinst i den så gör man om den till ekonomisk förening. Det är inget man har för att leva på eller göra affärer med stora företag. Falu Frigymnasium AB säger att i en ekonomisk förening diskuterar man ekonomin mera, medan de vill lägga fokus på pedagogiken. För Agneta på AB Barle AB var det aldrig aktuellt att starta ekonomisk förening. Hon säger att då ska man nog vara flera som bidrar med olika saker, sedan beror det på vilken bransch man verkar inom också.

Att man ska vara flera som bidrar är ju en av grunderna i ekonomisk förening, så utifrån det kan man konstatera att den bolagsformen i nuläget inte skulle vara aktuellt för varken Chark & Catering Hans Barksjö AB, Projektrådgivning AB eller AB Barle AB eftersom de i dagsläget är soloföretag.

Prioleva AB uppger att de känner till formen lite men att den var inte aktuell. Däremot kan det kanske vara aktuellt i kommande arbete. Eva på Förskolan Talento AB valde aktivt bort ekonomisk förening för att hon ville ha ett mera tydligt styrt företag. Hans i Chark & Catering Hans Barksjö AB vet knappt vad ekonomisk förening är, men skulle kanske ha kunnat välja det om han hade vetat.

6 Slutsats

Sett från resultaten ovan framstår det som tydligt att det är mer regel än undantag att ekonomisk förening inte tas upp i presentationer av möjliga företagsformer att välja mellan när det gäller diskussioner/rådgivning kring detta; den allmänna kunskapen om ekonomiska föreningar är klart låg och många ser inte formen som ett alternativ när de vill starta företag eller byta bolagsform. Det råder det knappt någon tvekan om att den påtagliga bristen på kunskap från många parter om vad ekonomiska föreningar är och förutsättningarna för att driva dem, är en av de viktigaste slutsatserna från studien. Denna okunskap och dessa missuppfattningar kan vara en bidragande orsak till att ekonomiska föreningar inte verkar ha samma anseende som andra bolagsformer, vilket medför att den ekonomiska föreningen är svårare att "sälja in" som koncept. Formen anses – både av företagare själva och av andra – som lite mer "lös i kanten" än t.ex. aktiebolag. Skillnaderna i bemötande från olika intressenter gör att det råder en osäkerhet kring statusen för företagsformen ekonomisk förening.

Vi har också sett exempel på att det råder okunskap kring ekonomiska föreningar hos alla typer av intressenter och att de inte alltid "tas med" på samma sätt som andra bolagsformer, men att bolagsformen enkom inte avgör intressenternas utslag. Strukturen och förmågan att förmedla sin idé och sitt budskap till berörda intressenter är även viktigt, oavsett bolagsform.

I den ekonomiska föreningen ligger fokus på samarbete och en demokratisk styrform, något som respondenterna upplever som en styrka, även om demokratiska processer ibland har sina baksidor. Det är dock viktigt att påpeka att den ekonomisk föreningen ses som verktyg för att driva företag tillsammans. Studien visar dock också att det ofta finns "ett högre syfte" än att tjäna pengar även om tanken på att göra en ekonomisk vinst inte ses som något fel/fult; det kan hållas som ett sätt att bygga för framtiden och återinvestera i verksamheten – alltså: "det är bra att göra en vinst även om att man är en förening".

Sett från ett branschperspektiv kan det underlätta att driva ekonomisk förening om man exempelvis vill verka inom vård, eller samarbeta med den ideella sektorn. Vill man istället arbeta mot storföretag kan det ibland underlätta att ha ett aktiebolag.

Vi ser också att struktur och ekonomisk trygghet är en aspekt som lyfts fram som positivt i både ekonomisk förening och i aktiebolag. För båda bolagsformerna är det också viktigt att samarbetet inom bolaget fungerar på ett bra sätt.

6.1 Fortsatta studier

Som vi konstaterat i början av studien så är kunskapsläget med avseende på frågeställningen och ämnesområdet inte stort. Det var också en av anledningarna till val av metod för studien, dvs kvalitativ intervjuundersökning. För att ytterligare befästa de faktorer som framkommit av denna pilotstudie är det därför önskvärt med flera studier. Det är till exempel möjligt att genomföra liknande studier i andra regioner, med liknande undersökningsmetod eller att genomföra en bred kvantitativ studie med fokus på frågeställningarna.

I en vidgad regional studie kan man tänka sig att till exempel kontrastera ”stad och land”, att segmentera och göra uppdelningar efter storstad, regionala centra samt mindre orter och landsbygd. Om man väljer att göra en kvantitativ studie bör ett representativt urval göras som representerar populationen i landet.

I denna studie har företagare tillfrågats angående deras syn på villkoren för företagandet. Indirekt genom dessa företagens observationer har andra intressenters attityder och värderingar framkommit. Det vore naturligtvis klart intressant att direkt studera dessa intressenter genom direkta kontakter i en fördjupad och vidgad intervjustudie.

Företagare av alla sorter behöver för att överleva som företagare, en ständig uppgradering av kompetenser och förmågor att möta marknadens förändrade krav, de behöver med andra ord affärsutveckling utifrån företagsekonomisk nomenklatur. Att speciellt fokusera på speciella förutsättningar för affärsutveckling utifrån den ekonomiska föreningen som företagsform är därför också mycket relevant för kommande studier.

7 Källförteckning

7.1 Tryckta källor

Föreningen Social ekonomi i Dalarna (2011). *Den sociala ekonomin i Dalarna – Kartläggning 2000-2009 av företagandet inom den sociala ekonomin*. Kartläggning genomförd av SERUS.

Förordning (2001:1194) om statsbidrag till kooperativ utveckling m.m.

Hemström, C. (2010) *Bolagens rättsliga ställning. Om enkla bolag, Handelsbolag, kommanditbolag och aktiebolag*. Nordstedts Juridik

Hemström, C. Giertz, M (2011) *Föreningar - Om ekonomiska och ideella föreningar samt något om stiftelser*. LitteraturCompagniet AB

Lithander, J. (2005) *Gränslandets ekonomi och entreprenörskap - en studie av småföretagandet i glesbygd*. Licentiatavhandling i nationalekonomi, Växjö universitet

Wijkström, F. Lundström, T. (2002), *Den ideella sektorn*. Sober

7.2 Muntliga källor

Barksjö, Hans, grundare (20120824) *Chark & Catering Hans Barksjö AB*, Falun.

Barle, Agneta, ägare (20120823) *AB Barle AB*, Falun.

Carlstén, Birgit, delägare, (20120620) *Antioxidanterna*, Leksand.

Eld, Kristina, delägare (20120621) *Team Björnligan*, Borlänge.

Eriksson, Gabriel, delägare (20120619) *Background AB*, Falun.

Fletcher, John, grundare (20120611) *Tersen*, Falun.

Floridan, Malin, VD (20120620) *Prioleva AB*, Stora Skedvi.

Frost, Gösta, delägare (20120830) *Hantverk och service*, Mora.

Holmberg, Magnus, delägare (20120628) *Landsbygd FTW*, Leksand.

Högberg, Eva, Grundare, (20120823) *Förskolan Talento*, Falun, Eva

Kalles, Veine, delägare (20120619) *Dala Arbetsrehab*, Falun.

Kind, Rosie, ek. resurs. Märthen, Helene, sekr. (20120830) *Selja Långlets skola*, Mora.

Källman, Hans-Erik grundare, (20120828) *Babitt Conference*, Falun.

Lindqvist, Rolf, verksamhetsledare (20120619) *LivsWäx Lokal Mat*, Hedemora.

Lukasson , Cia, ägare (20120828) *Projektrådgivning AB*, Falun.

Pettersson, Maria och Konrad Nyhäll, Anna (20120619) *Falu Frigymnasium AB*, Falun.

7.3 Internetkällor

Ab.se (2013) *Aktiebolag med särskildvinstutdelningsbegränsning*

<http://www.ab.se/foretag-sverige/ovrigt-ab/vinstbegransningar> (Hämtad 2013-02-03)

Bolagsverket.se (2012a) *Ekonomisk förening*

<http://www.bolagsverket.se/ff/foreningsformer/ekonomisk> (hämtad 2012-10-12)

Bolagsverket.se (2012b) *Vad är en enskild näringsidkare?*

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/enskild/vad-1.1971> (hämtad 2012-09-13)

Ekonomifakta.se (2012) *Antal företag i Sverige*

<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet/Antal-foretag-i-Sverige/>
(hämtad 2012-12-11)

Overenskommelsen.se (2012) *Begrepp inom den sociala ekonomin*

<http://overenskommelsen.se/om-overenskommelsen/begrepp/> (hämtad 2013-02-03)

Verksamt.se (2012) *Enskild näringsverksamhet*

<http://www.verksamt.se/portal/web/guest/starta/foretagsformer/enskild-naringsverksamhet>
Bolagsverket (hämtad 2012-09-13)

Tillvaxtanalys.se (2012) *Nystartade företag kvartal 4 2011*

http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/statistik/nyforetagande/Ny_foeretag_kvartal_4_2011.pdf (hämtad 2012-09-26)

Tillvaxtverket.se (2013) *Kooperativ utveckling*

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/flerochvaxandeforetag/kooperativutveckling.4.3c4088c81204cca906180009965.html> (hämtad 2013-01-15)

**HÖGSKOLAN
DALARNA**

Högskolan Dalarna, 791 88 Falun. Telefon 023-778000. www.du.se